

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Vera Concilii Tridentini Historia

Contra falsam Petri Suaui Polani narrationem

Pallavicino, Sforza

Antverpiae, 1670

Capvt XIV. Pontificis colloquia de Concilio, tum publica cum omnibus simul Oratoribus, tum priuata cum solo Veneto. Responsa ad Cæsaris libelum, missa per Delfinum Nuntium.

urn:nbn:de:hbz:466:1-11665

Pontificis colloquia de Concilio, tum publica cum omnibus simul Oratoribus, tum priuata cum solo Veneto. Responſa ad Cæſaris libellum, miſſa per Delfinum Nuntium.

Differuit de hoc argumento Pontifex præcipue cum Marco Antonio Amulio, Oratore Reipublicæ Venetæ, apud ipſum degente, cui admodum fidebat, tum habitâ viri ratione, vti patuit, dum illum poſtmodum coëgit eam dignitatem admittere, quam tot mortales deperiunt; tum reſpectu Principis, cuius perſonam gerebat, quippe in huiusmodi negotiis ab omni vtilitatis appetentia remoti, excepto Religionis bono, & Chriſtiani generis concordia. Litteras ab Amulio ad Senatum datas, dum Oratorem agebat, è quibus haud parum lucis hauſi, luſtrandas accepi vnâ cum aliis commentariis à Bernardino Cardinali Spada, viro qui huiusmodi monumentorum locuples archiuum habet in ſua Bibliotheca, ſed alterum longè locupletius ac præſtantius in memoria, quique mihi tot ſtimulos ſubdidit, tot monita, tot adiuuenta ſuggeſſit ad hoc Opus conficiendum, quo Eccleſia Catholica defenditur, vt reuera poſſit eiſdem Operis auctor appellari non minus ille, dum meam manum impulit ac firmavit, quam ego, dum ipſâ calammum contractaui.

Has litteras Amulij, & alterius cuiuſpiam eiſmodi Oratoris, animaduerto ſuaui pariter innotuiſſe, cum varia ipſe referat ibi peculiari modo deſcripta. Sed duo inter me atque ipſum interſunt in eruenda narrationis materia ex inſpectis litteris: alterum, quod ſuauiana chimicè ſtudet ab eo, quod ipſe tractat, ſolum extrahere quidquid fœculentum eſt, adeoque prætermittit quidquid idem Oratores ibidem apponunt ad commendationem deſenſionemque Pontificis: quemadmodum non ſolum patebit ex narratione, quam infrâ delibandam dabo, in illorum litteris contenta, ſed exempli gratiâ, ex iis, quæ ſcribit Amulius ad Senatum 6. Septembris anno 1560. his verbis: *Sereniſſime Princeps, in hoc Pontifice deprehenditur ingens amor communis boni, & optimus animus: quæ verba, & ſimilia, paſſim obuia in huiusmodi litterarum voluminibus, quali reguli, qui viſi venenum affarent, ſilentio obreguntur à ſuaui; in quo verè ſimul cum hac reliquæ omnes notæ liuidi, nullaque auctoritate præditi narratoris conſpiciuntur, quas Plutarchus obſeruauit in libello, De Herodoti malignitate.*

3 Alterum quo à Suavi discrepo in huiusmodi monumentorum
 v'sura, est, quòd ipse in iis quæ proposito suo conducunt, plenissi-
 miam fidem tribuit his Oratorum litteris, etiam in rebus quas ipsi
 non visu sed auditu acceperunt, nullà aliunde comprobatione quæ-
 sita; quod à me minimè fit, nec fieri debet, nisi quando lux aliun-
 de peti non posset; tunc verò per cautam quamdam dubitationem:
 siquidem eos animaduertimus sæpè deceptos, non modò in arcanis
 negotiis; sed in patentibus; vnde super his etiam non rarò sunt ab
 ipsis reuocanda quæ prius suis Principibus significarant: idque in
 Amulij litteris frequens est. Exemplo fit: dum ipse ad Senatum
 scribit Carassensium captiuitatem, tametsi complures postquam ea
 contigit dies, ^a enumerat simul cum illis custodiã inclusos quosdam
 insignes Præsules; quod verum non fuit, & ipse die postero palino-
 diam cecinit. Sed ad narrationem.

1560.

^a 14. Iunij
 1560.

4 Amulio itaque exposuit Pontifex, semel publicè, & coram reli-
 quis Oratoribus, quod infra memorabo; sæpius verò priuatim &
 amicè ea quæ h'c simul subiiciam, quò melius vnico obtutu cuncta
 lector adspiciat ^b: Velle Principes & nolle Concilium: expeti à
 Gallis conditiones, quæ planè videbantur à Protestantibus dictatæ:
 Hispanos sic illud amplecti, vt simul Cæsaris consensum vellent:
 ipsum Cæsarem timore concuti: expeti quidem ab eo Concilium,
 sed Lutheranorum offensionem formidari: responsa nimis ambi-
 gua reddi, & libellum ad se mitti, quem Pontifex Amulio commu-
 nicabat, petebatque tum ipsius tum Reipublicæ sententiam, sed
 per religiosum arcanum; re siquidem compertâ Protestantes trium-
 phassent. Adiecit Pontifex, A se optari sincerè Conciliùm, atque
 idcirco Tridentum proponi, bis iam acceptum: atqui si lactare ho-
 mines studuisset rerum oblatarum specie, electionem loci adduxif-
 set in medium; de qua priusquam inter omnes conuenisset, mul-
 tum temporis effluxisset. Non magis Tridentinam sedem quàm
 aliam à se appeti, dummodò tutam; sed tales non esse Germanicas
 vrbes: quapropter si cò iretur, verendum esse ne de Præsulibus ver-
 sus illi repeterentur, quos Federicus Oenobarbus protulit:

^b Litteræ
 27. Maij,
 3. Iunij, &
 13. Iulij an-
 no 1560.

*Centum Legati venient hucusque rogati;
 Papæ Prælati manent hucusque ligati.*

Præter Lutheranorum vires, potentiozem esse in Germania Maxi-
 milianum Bohemia Regem patre suo Ferdinando; & in Maximi-
 liano sinceritatem Fidei suspectam esse. Ac per eam opportunita-
 tem differendi de Concilij statione, Pontifex Amulium interro-
 gavit, An esset concessura Respublica, vbi Tridentum repudia-
 retur,

Pars II.

Cccc

retur,

1560.

retur, aliquam è suis vrbibus, quemadmodum alias consenserat de Vicentia.

Secundo loco difficultatem tetigit, obiectam continuationi Concilij, scilicet, hoc idem fore, ac res ab eo sancitas confirmari: aitque, Non modò ne apicem quidem esse mutandum in iis quæ ad Fidem spectabant, pro qua sanguis profundendus erat; sed neque pariter abrogandas sine auctoritate Concilij eas leges, quas Concilium tulerat; de quo similiter Oratorem sententiam rogauit. Aperte quidem affirmavit, velle se, vt omni sibi debitâ libertate Synodus frueretur; proinde saluâ capitum decretorum integritate, Sedisque Apostolicæ dignitate, statueret quidquid ipsa rectum censuisset. Si quid autem deberet ipse alicui restituere (auctoritatem fortasse indicans Episcoporum) se ad id præstò esse. Postremò, sumptionem Eucharistiæ sub vtraque specie laicis, & coniuges Sacerdotibus posse quidem à se concedi, quippe relaxationes legum dumtaxat Ecclesiasticarum; sed videri sibi, haud par esse vt huiusmodi sanctiones, in aliis Conciliis firmatæ, absque nouo Concilio deleantur: atque in hoc etiam ab Amulio petit quid ipse sentiret.

In primo capite satis ille Tridentinam Sedem commendauit; ac de vrbibus Reipublicæ suæ respondit, Incompertam sibi esse voluntatem Senatus; sed cum ab eo Vicentia concedebatur, re ipsa cum Turca bellum fuisse, adeoque cessasse tunc rationem, ne tanti molossi dentes irritarentur: nunc pacem cum eo à Venetis exerceri, quæ in quietem incolumitatemque totius Christiani Orbis, & Italiæ potissimum, redundabat: pronum esse Turcam ad suspiciones concipiendas, & fortassis etiam ad simulandas; quippe qui speciem quæreret, vt quasi prouocatus opprimeret: quare cum rumor ferret, in huiusmodi Conciliis agitanda esse fœdera aduersus Turcarum potentiam, è re Christiana non videri, vt Venetorum Reipublica, Christianorum propugnaculum, his periculis obuolueretur. Quamquam autem Pontifex ab eo peteret, vt sui Principis voluntatem exquireret, variis ille temporibus semper respondit in eandem sententiam; sed quasi ex se, & numquam nomine publico. Quocirca Pius vltra quàm ille loquebatur intelligens, subiecit, Sui mentis non esse, Venetam Rempublicam molestis obiectare. De non abrogandis sanctionibus Tridenti constitutis dixit Amulius, esse supra vires animi sui, de rebus tam celsis sententiam ferre; solum generatim se nosse, Aristotelem docere, latarum legum perpetuitatem adèò conferre Reipublicæ, vt expediat eas retineri, etiam cum à principio illas condere nequaquam profuit. Denique de duabus

e Constat ex
variis eius
litteris ad
Senatum.

bus relaxationibus, quas Cæsar petierat, Amulius responsionis loco Pontificem est percontatus, num per eas postea hæretici ad Ecclesiæ sinum redituri essent. Cui Pontifex: Id se minimè credere, quando ne ipse quidem Cæsar huiusmodi spem faciebat: cum autem id emolumenti non prænosceretur, nec oportere sine Concilio tam grauem in ritibus & disciplina Ecclesiastica mutationem admittere.

7 Pius, præter hæc colloquia cum Amulio, manè tertio Iunij cunctos Principum Oratores accersit^d, excepto Gallo, quicum ait se collocutum seorsim, ne controuersia potioris loci ansam præberet. Illis exposuit memoratam cogendæ Synodi Oecumenicæ necessitatem, & quæ paulò antè recensuimus, pro ea parte quam auditorum conditio opportunam suadebat. Adiecit, Nolle se propriam nationis Synodum in Gallia, propterea quòd alteram etiam sibi uoluisset Germania, & quæcumque Prouincia pro suo arbitratu; unde non refarcitum Ecclesiam, sed discissum iri. Iam verò cum Synodus Oecumenica sine Christianorum Principum consensu celebrari non posset, cunctis se quid ipse uellet significasse, & in animum inducere, cunctos etiam sibi consensuros: tamen fuisse tunc accersitos Oratores, ut ad suum quisque Principem ea de re scriberet, & quid ille decerneret, clarius referrent; ac proinde, si tantum opus aliquorum causâ subsisteret, scirent reliqui, cui imputandum, ne eâ sinistra famâ Pontifex oneraretur. Omnes consilium commendarunt: solùm Cæsareus difficultatem insinuauit de Tridentino domicilio; & Vargas, qui, absente morbi causâ Tendiliæ Comite, interfuit, prolixam quasi enarrationem habuit de Conciliis, eorumque natura, disputans de Oecumenicis, & de propriis nationum, in quæ pluribus inuectus est, adeoque oblique in Gallos ipsa appetentes. Verùm, perinde ac vsuuenit in cunctis dotibus, quarum ostentatio intempestiue adhibetur, Vargas potius scommata tamquam vanus, quàm laudem tamquam doctus reportauit.

8 Intelligebat Pontifex, deliberationis summam ad Cæsarem redigi, cui tandem reliqui rem committebant. Statuit itaque ad illum mittere eam ob causam alterum Nuntium, qui Osij studio ac sapientiæ adiuuaret natiuam dexteritatem, comparatamque experientiam in ciuilibus negotiis, etiam super iisdem argumentis, & cum iisdem Germanis, ut si aduerso casu in eam rerum tractationem is à Cæsare discreparet, posset adhuc manere Osius integrâ beneuolentiâ, & operam nauare probitate ac doctrinâ recuperandis hæreticis, & Catholicis confirmandis. Ad id peragendum selegit Zachariam

^d Litteræ Amulij ad Senatam, eodem die.

1560.

e Mandata
sunt in Ar-
chiuio Va-
ticano.

chariam Delfinum Episcopum Pharensem, qui, sicut narratum est, Nuntium ibi egerat Iulio & Paulo IV. sedentibus, charus Ferdinando, cuius ipse res gestas apud Pontificem demortuum excusauerat, pendente controuersâ, honorandus necne is esset à Pontifice tamquam Cæsar; adeo ut Delfinus post suum in Urbem reditum honorificis Cæsaris litteris fuerit nouo Pontifici commendatus.

Iniunctum illi est, ut omni ope studeret palam facere Cæsari necessitatem restituendi Tridento Concilij: cunctos illi urbi semel consensisse; præter eam singulas disputationibus, discordiis, cunctationibus subiacere: reliquos Principes accepturos fortasse non esse urbem in sinu Germaniæ; & ubi acciperent, ne ipse quidem Cæsar in eo commodum reperiri. Etenim cum in ea regione validiores essent hæretici quàm Catholici, possent illi hos in Concilio cogere ad declarationem aliquam sibi conducibilem; cui si Cæsar indulgeret, infensos sibi Principes Catholicos redderet, suum nomen contaminaret, suam animam perderet: sin obisteret, aleam subiret accipiendi grauiorem à Protestantibus plagam, quàm antè Carolus V. cum alia ipse regna non obtineret, unde sibi confugium & arma præstarentur. Liquere iam quid intenderent, sibi que arrogarent hæretici, Synodum videlicet Ecclesiæ consuetudini dignitati que repugnantem; adeoque ubi in locum illis acceptum ea cogeretur, nihil id profecturum ad ipsos in Concilium alliciendos; quin potius ad porrigendam eisdem opportunitatem, ut in schismaticum illud corrumperent. Tridenti remanere Concilium, quoniam ad præstolandum belli exitum suspensum fuerat, adeoque soluto nunc bello suspensionem solui. Protestantes qui Synodum adirent, omni comitate acceptum atque auditum iri: sperandum esse, aliquem ex illis, appetentem pacis, conuenturum, & exemplo exhibitæ huic charitatis alios pariter subinde accessuros, quibus unitas, non euersio Ecclesiæ cordi esset. Si operâ Ferdinandi Concilium retardaretur, minus propterea eundem gratum futurum duobus Regibus, operis celeritatem flagitantibus; Pontifici, qui eius & necessitatem pernoscebat, & desiderio flagrabat; & ipsis demum Protestantibus, quorum gratiâ id postulabatur: si siquidem suis in conuentibus Synodum petiissent conducibilibus sibi conditionibus, iisdem que Cæsaris conscientiæ & auctoritati repugnantibus; adeoque necesse haberet, ut eos per repulsam à se auertos redderet; neque tunc quasi clypeum præstò illi futurum apertum Concilium Oecumenicum, sine cuius consensu nihil innouare liceret.

De securitate Tridenti; posse illam expendi aut Catholicorum 10
aut

aut Protestantium habitâ ratione : Catholicos illâ fruituros ob vires Cæsaris, Ducis Cliuiensis, Bauarici, cunctorumque Principum Ecclesiasticorum, & ob propinquas Gallorum suppetias; atque à Pontifice neruos omnes ditionis Ecclesiasticæ, vitam ac sanguinem suorum consanguineorum exhiberi, eundemque curaturum fœdus Italicorum omnium Principum, ad sacrosanctum illum Conuentum defendendum: Protestantibus verò nihil esse verendum in vrbe Tridentina, ad Germaniæ portas sita; sed quò ipsis tutius cautum foret, amplissimas quasque publicæ fidei tabulas, quibus abundè illis satisfaceret, offerri; quin etiam velle Pontificem, vt non modò ipsi audirentur, blandiusque haberentur, sed vt Synodus iisdem, quantum conscientia ferret, indulgeret, concessâ illi plenissimâ libertate de cunctis eorum postulatis agendi.

11 Denique quò ad reformandam disciplinam spectabat, nullam à Pontifice sine linea ducta prætermitti diem: sed nusquam melius id perfici posse, quàm in Concilio, in quo vbi censeretur in ipso Pontifice aliquid huiusmodi desiderari, libenter ipsum se reformari passurum, suoque exemplo reliquos præcessurum. Addebatur Nuntio: quò remouerentur à Cæsare omnes illecebræ, quas Politici consiliarij, humanis ducti rationibus, illi obtrudebant, studeret ipse palam eidem facere, satiùs fore, ad conseruandum in Austriaca familia Imperium, Catholicis quàm Protestantibus adherere, hoc namque posteriori modo etiam si filius eligeretur, non tamen eius electionem probaturum Pontificem, nec fortasse Catholicos Principes, nec in primis Ecclesiasticos Germaniæ, qui de alio sibi Principe prospicerent. Ac de cetero, Septemuiros hæreticos tametsi potentiâ, non tamen numero præstare Catholicis; & in electione suffragia numerari, non vires expendi.

12 Vbi Cæsar his rationibus haud acquiesceret, Tridentique Synodum recusaret, Nuntius modestè contestaretur; Non licere Pontifici citra Diuinam offensionem deesse necessitati votisque ceterarum nationum, quæ nouis hæresibus perturbatæ periclitabantur; proinde Synodum alibi in Italia coacturum; obsecraretque Cæsarem, vt suis certè Oratoribus eam cohonestaret. Denique vbi aded is obduresceret, vt cuiusque seu Tridenti seu in Italia Concilio repugnaret, vehementerque deposceret duo, de quibus diximus, laxamenta, morumque emendationem; ipsi Nuntius denuntiaret, Sicuti Pontifex reuocaturus non erat superiorum Pontificum concessiones de duobus illis articulis (indicans id quod Lippomanus & Bertanus indulserant, per facultates Pauli III. in Germaniam delatas)

1560.

tas) ita neque ipsum decere ultra progredi, nisi ex sententia cunctarum nationum, cunctorumque Christianorum Principum, ad quos articuli spectabant, ob ea quæ inde deduci possent, ac potissimum ob exemplum. Quamuis enim illi articuli Ecclesiastici iuris essent, adeoque liceret Pontifici ex plenitudine iurisdictionis eos concedere; tamen cum de ipsis in antea actis Conciliis actum fuisset, ab honestate postulari, ne id per se solum ipse præstaret. Ad eos igitur articulos, omnemque aliam morum correctionem statuendam, habere Pontificem in animo, quatuor Episcopos cum aliquot Theologis selectis ex qualibet prouincia accersire, & ex eorum consilio emendationis leges edere, tum communes cunctis Clericis, tum proprias, pro cuiusvis regionis opportunitate.

Hæc à Pio tradita sunt Delfino mandata, iniunctumque, ut fauorem negotio conquireret à Ducibus Bauariæ; ab Archiepiscopo Salisburgensi, ac reliquis Principibus Ecclesiasticis; atque ut cuncta cum Lunensi Comite, Oratore Hispaniæ, per intimam fiduciam communicaret; sed quoad minimè posset cum Rege Bohemiæ: sensa tamen religiosa eidem insinueret operâ vxoris, quæ Philippi Regis soror erat. Usque adeò remunerari homines cupit Deus, ut quâ ipsi ad id sibi ius comparent, non dedignetur se illorum quasi opè in sua causa indigum præbere.

CAPVT XV.

Cardinalium creatio. Moroni absolutio. Montanus Cardinalis, & Caraffenses in carcerem coniecti: eorumdem causæ series, & exitus.

INter ea quæ Pontifex cum Principibus foris agitabat, magis conspicua ab eodem Romæ gesta minimè prætermittam. In his primum locum obtinuit trium in Purpuratos coopratio. ^a Ex his vnus fuit Ioannes, Cosmi Ducis filius, cui præter reciprocam beneuolentiam, Marchionis Maliniani causâ in expugnatione Senensi contractam, gloriabatur Pius beneficiis illi se consanguineum ostentare: reliqui duo, alter sororis filius, alter sobrinus eiusdem Pontificis, Carolus Borromæus, & Ioannes Antonius Sorbellonius: Borromæo supremam tribuit auctoritatem in Aula, siue ad hoc impelleretur à præcellenti viri virtute, quæ non flores modò, sed fructus in annorum vere proferebat; siue arcanum esset opus Diuinæ prouidentia, quæ vellet in ingentem Ecclesiæ vtilitatem vertere illud opus, quod Petri successori caro & sanguis reuelabat.

Paulb

^a 31. Ianuarij, in Actis Consistor.